

ністративними центрами яких вони є. Водночас, лише деякі з них здійснюють збут власної продукції не лише в локальних межах, але й у національному масштабі (ТзОВ "Яблуневий дар", ТзОВ "Галфрост"). Також практично 100 % є залежність від місцевих корисних копалин таких великих підприємств, як ПАТ "Миколаївцемент" і ВАТ "Пустомитівське заводоуправління вапнових заводів".

- Скерованість ваговою частини збутового потенціалу місцевих підприємств на ринок Львова. Зрозуміло, що ця характеристика не є беззаперечною, про що свідчать приклади, окрім іншого, "Яблуневого дару", "Галфросту" та інших фірм. Однак ринок збуту більшості підприємств досліджуваних міст в умовах сьогодення доволі часто окреслюється географічними межами Львівської обл. загалом та м. Львова зокрема.
- Високий рівень зайнятості місцевого населення на підприємствах та установах м. Львова. Таку ситуацію із зайнятістю населення малих міст Львівської агломерації зумовлюють і низький рівень пропозиції на місцевому ринку праці, і певний її рівень на ринку праці Львова. При чому складається, з першого погляду, парадоксальна ситуація, за якої на багатьох підприємствах досліджуваних міст працевлаштовуються не місцеві мешканці, а мешканці прилеглих сіл. Водночас, змога отримання вищої заробітної плати спонукає перших до пошуку праці за межами міста: з огляду на найпростішу географічну доступність – передусім у Львові ("маятникова міграція").

Таким чином, вважаючи доведеним факт взаємної залежності економічних процесів, що відбуваються у містах Львівської агломерації, логічним кроком у цьому випадку є розроблення пропозицій і рекомендацій щодо формування комплексу маркетингових заходів впливу на потенційного інвестора таким чином, який дозволив би гармонізувати зовнішній образ агломерації як цілісності за рахунок ефекту синергії сильних сторін, якими характеризується економіка кожного з міст, котре до неї належить.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У наукових працях з регіональної економіки дедалі частіше можна натрапити на обговорення проблематики передумов формування міських агломерацій та дослідження процесів, що в них відбуваються. Хоча у вітчизняних умовах ці питання обговорюють наразі майже виключно на теоретичному рівні, однак дедалі більш відчутною стає актуальність питання взаємоузгодження інтересів населених пунктів у межах агломераційного утворення та управління ним як цілісним територіальним утворенням. Зокрема це стосується такої сфери, як формування інвестиційно привабливого іміджу агломерації, діяльності, спрямованої на приділенні уваги потенційних інвесторів щодо привабливості місцевої економіки як місця локалізації інвестицій. Тому перспективним напрямом для наукових досліджень є обґрунтування можливостей формування організаційно економічного механізму впровадження ринково-орієнтованих підходів управління міськими агломераціями.

Література

1. Гладкий О. Особливості делімітації території Львівської промислової агломерації / О. Гладкий // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. – Сер.: Географічна. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2009. – Вип. 36. – С. 73-80.
2. Глинський Н.Ю. Маркетингові чинники впливу на розвиток малого і середнього міста / Н.Ю. Глинський // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Логістика. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2010. – № 669. – С. 16-25.

4. Дробышевская Т.В. Городская агломерация – актуальный формат функционирования и развития города или новый ракурс прикладного градостроения / Т.В. Дробышевская // Экономический вестник Донбасу : науч. журнал. – 2012. – № 1 (27). – С. 56-58.

5. Карий О.І. Стратегічне планування розвитку міста / О.І. Карий. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во ЗУКЦ, 2007. – 318 с.

6. Котлер Ф. Маркетинг мест. Привлечение инвестиций, предприятий, жителей и туристов в города, коммуны, регионы и страны Европы / Ф. Котлер, К. Асплунд, П. Рейн и др. – СПб. : Изд-во СШЭ, 2005. – 378 с.

7. Окландер М.А. Проблемы формирования маркетинговой системы страны / М.А. Окландер. – К. : Вид-во "Наук. думка", 2002. – 167 с.

8. Русанова І. Львівська агломерація в територіальній організації області / І. Русанова, І. Склярєва // Досвід та перспективи розвитку міст України. – 2011. – № 20. – С. 86-95.

Глинский Н.Ю., Гирна О.Б. Применение маркетинговой концепции для повышения инвестиционной привлекательности малых городов Львовской агломерации

Отражены критерии определения городских агломераций, осуществлена общая экономическая характеристика Львовской агломерации в целом и малых городов, которые находятся в ее пределах, в частности. Определены основные барьеры, препятствующие использованию возможностей сотрудничества в рамках агломерации. Сформулированы общие подходы к применению концепции маркетинга для повышения инвестиционной привлекательности малых городов Львовской агломерации.

Ключевые слова: Львовская агломерация, экономическое развитие, синергичный эффект, комплекс маркетинга.

Hlynskyi N.Yu., Girna O.B. Application of marketing conception for increase of investment attractiveness of small cities of Lviv agglomeration

In the article the criteria of determination urban agglomeration are reflected, general economic characteristics of the Lviv agglomeration on the whole and small cities which are in her limits, in particular, is carried out. The main barriers which hinder to the use of possibilities collaboration in the agglomeration are certain. The general approaches to the application of marketing conception for the increase of investment attractiveness of small cities of the Lviv agglomeration are formulated.

Keywords: Lviv agglomeration, economic development, synergistic effect, marketing mix.

УДК 658.017.132

Доц. М.Ф. Гончар, канд. екон. наук;
магістр Л.Ю. Холявка – НУ "Львівська політехніка"

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Висвітлено теоретичні засади щодо визначення поняття "витрати виробництва" та структури витрат виробництва. Окреслено основні етапи та особливості управління виробничими витратами на підприємствах. Запропоновано напрями вдосконалення управління виробничими витратами на вітчизняних підприємствах.

Ключові слова: витрати виробництва, управління витратами виробництва, напрями вдосконалення управління витратами виробництва.

Постановка проблеми і її зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. Діяльність будь-якого підприємства пов'язана з витратами, які виступають головним обмежувальним фактором під час формування прибутку. Розвиток ринкових відносин потребує від підприємств оновлення їх системи управління витратами, зокрема виробничими, з ураху-

ванням особливостей ринкової економіки. Адже на сьогодні процеси управління виробничими витратами на більшості вітчизняних підприємств не мають необхідного рівня системності, гнучкості, динамічності. Це пояснюють насамперед тим, що управління виробничими витратами – це складний процес, що означає у своїй суті управління всією діяльністю підприємства, оскільки охоплює усі сторони виробничих процесів, які на ньому відбуваються. Враховуючи те, що виробничі витрати становлять значну частку у вартості продукції, необхідним є пошук методів удосконалення системи управління цими витратами. Це дасть змогу вітчизняним підприємствам забезпечити оптимальний рівень витрат виробництва, максимізувати прибуток та підвищити конкурентоспроможність своєї продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Вчені дають різні визначення поняттю витрат виробництва. І.С. Данилович наголошує на тому, що поняття витрати виробництва – це витрати у виробничому процесі праці та засобів виробництва для виготовлення продукції чи виконання робіт [1]. Т.В. Меренюк трактує витрати виробництва як обсяг спожитих виробничих факторів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів), необхідних для здійснення підприємством господарської діяльності, спрямованої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому вираженні [2]. В. Панасюк виділяє витрати виробництва як сукупність витрат, пов'язаних із виготовленням і реалізацією продукції або наданням послуг [3].

Важливим питанням, на базі якого формується методологія управління витратами виробництва на промислових підприємствах, є їх класифікація за певними ознаками. Загальну схему основних класифікаційних ознак, за якими можна розробляти певні класифікації, групування витрат виробництва та методи їх розрахунку, представлено на рисунку.

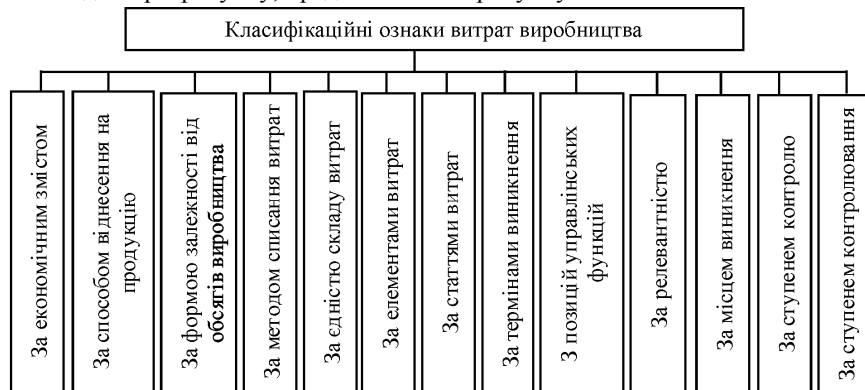

Рис. Схема класифікаційних ознак для визначення витрат виробництва [3]

Система управління витратами, зокрема витратами виробництва, є однією з підсистем загальної системи управління підприємством. Л.О. Меренюкова стверджує, що під час управління витратами виробництва, їх потрібно розглядати з позицій активного і своєчасного впливу на них з метою знижен-

ня рівня непродуктивних витрат, уникнення втрат виробництва, зниження впливу факторів, які підвищують витрати виробництва і знижують ефективність роботи підприємства [4]. На основі функціонального підходу, який запропонував проф. О.С. Кузьміним, можна представити управління витратами виробництва як процес, що охоплює: планування майбутніх витрат виробництва під час виготовлення продукції; організування системи обліку витрат виробництва, системи комунікацій відповідно до організаційної структури управління підприємством, в якій проходить інформація щодо витрат виробництва; мотивування працівників підприємства, які здійснюють управління витратами виробництва та використання матеріальних ресурсів, їх облік та аналіз; контролювання системи управління витратами, визначення необхідності певних коректив; регулювання витрат виробництва, що передбачає усунення виявлених у процесі контролю відхилень, недоліків з метою оптимізації системи управління витратами виробництва на підприємстві [5].

Проаналізувавши відповідні літературні джерела [1-5], можна стверджувати про різноманітність думок вчених щодо сутності та складових витрат виробництва, підходів до управління ними. Проте вчені розглядають лише окремі аспекти процесу управління витратами виробництва і лише визначають необхідність удосконалення систем управління виробничими витратами, а підходи до практичного вирішення таких питань не розроблені. Тому доцільно докладніше розглянути напрями вдосконалення управління цими витратами.

Мета дослідження. Відповідно до поставленої проблеми в дослідженні необхідно розглянути основні напрями вдосконалення системи управління виробничими витратами на вітчизняних підприємствах.

Основний матеріал дослідження. Витрати виробництва потрібно розглядати як відносну змінну величину, величина якої залежить від зовнішніх та внутрішньовиробничих факторів діяльності підприємства. Управління витратами виробництва полягає у цілеспрямованому впливі на їх склад та структуру відповідно до цілей виробничо-господарської діяльності підприємства з метою формування їх раціональної величини і структури.

В основі ефективної системи управління виробничими витратами закладено узгоджений вплив на витрати та якість продукції на кожній стадії її життєвого циклу. Насамперед ця система повинна відповідати таким вимогам, як: орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства, системний підхід до управління виробничими витратами, інтегрованість із загальною системою управління підприємством, комплексний характер управлінських рішень. Для реалізації цих вимог необхідно визначити об'єкти і суб'єкти управління виробничими витратами. Суб'єктами управління цими витратами виступають керівники та спеціалісти підприємства та підрозділів. Під об'єктом управління виробничими витратами потрібно вважати виражені у грошовій формі всі витрати, пов'язані з виробничою діяльністю підприємства.

Необхідність удосконалення систем управління виробничими витратами на вітчизняних підприємствах зумовлена такими факторами, як посилення конкуренції на ринках матеріалів та сировини, зміною та нестабільністю цін на ресурси виробництва тощо. Оскільки система управління виробничими

витратами передбачає виконання всіх функцій, властивих управлінню будь-яким об'єктом, то напрями вдосконалення управління виробничими витратами підприємства доцільно розглядати стосовно кожної із загальних функцій управління. На етапі планування доцільним є розроблення методики управління витратами виробництва, яка включатиме: побудову єдиної для всіх структурних підрозділів класифікації статей витрат; визначення методики формування витрат виробництва; створення методики розрахунку собівартості продукції на підприємстві; розроблення шляхів мінімізації витрат виробництва. Наступним кроком у плануванні виробничих витрат має бути розроблення норм та нормативів витрачання ресурсів, виходячи з планових завдань виробництва. Функція організування полягає у визначенні місця формування і розподілу витрат виробництва за центрами відповідальності з метою відстежування причин їх перевитрат або економії. При цьому повинні вводитися центри прибутку, центри витрат і центри інвестицій. Таким чином виявлятиметься зв'язок між різними видами діяльності та їх часткою в собівартості продукції. Під час мотивування можливе преміювання працівників завдяки зменшенню певних видів витрат, проте система стимулювання повинна враховувати особливості діяльності кожного з центрів відповідальності та стимулювати не лише за кількісні показники діяльності, але й за якісні. Контролювання повинне забезпечувати перевірку обґрунтованості встановлення норм витрат ресурсів і правильності розрахунків планових витрат; визначення причин, що зумовили позитивні та негативні відхилення; прийняття рішень стосовно реалізації регулюючих заходів на всіх попередніх етапах управління витратами виробництва залежно від причин відхилень. Тобто якщо приймається рішення стосовно здійснення коригувальних заходів, то відбувається реалізація п'ятого етапу управління витратами – регулювання витрат виробництва.

Висновки. Отже, управління виробничими витратами потрібно розглядати як комплексну систему, що забезпечує розроблення управлінських рішень, оскільки всі управлінські рішення щодо ефективного використання ресурсів взаємопов'язані та впливають на кінцеві результати діяльності підприємства. Процес управління виробничими витратами є конкретною функцією управління, яка реалізується шляхом послідовного перебігу загальних функцій. Управління виробничими витратами повинно здійснюватись з метою досягнення підприємством поставлених цілей: зниження або оптимізування витрат на одиницю виробленої продукції, підвищення рентабельності господарських процесів чи видів діяльності, раціоналізації структури та розміру витрат і рівня ризику господарської діяльності тощо.

У подальших дослідженнях з цієї проблемою варто дослідити інформаційні технології, системи та прикладні програми, які призначені для удосконалення процесу управління виробничими витратами на вітчизняних підприємствах.

Література

1. Данилович І.Є. Управління витратами : навч. посібн. / І.Є. Данилович. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка", 2004. – 228 с.

2. Меренюк Т.В. Управління витратами як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства // Сучасні проблеми економіки та управління підприємствами : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ : Изд-во "Наука" і освіта, 2007. – Т. 4. – С. 371-374.

3. Панасюк В. Управління витратами виробництва / В. Панасюк. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка", 1999. – 118 с.

4. Меренкова Л.О. Управління витратами підприємства в ринковій економіці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 – Економіка, організація і управління підприємством / Харківський державний економічний університет. – Харків, 2003. – 20 с.

5. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посібн. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Вид. 3-тє, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", "Інтелект-Захід", 2007. – 384 с.

Гончар М.Ф., Холявка Л.Ю. Усовершенствование управления производственными затратами на отечественных предприятиях

Освещены теоретические основы относительно определения понятия "производственные затраты" и структуры производственных затрат. Определены основные этапы и особенности управления производственными затратами на предприятиях. Предложены направления совершенствования управления производственными затратами на отечественных предприятиях.

Ключевые слова: производственные затраты, управление производственными затратами, направления совершенствования управления производственными затратами.

Gonchar M.F., Holiavka L.Yu. Improvement of enterprise cost management in domestic enterprises.

The article outlines the theoretical basis of the definition of "enterprise cost" and dwells upon structure of enterprise cost. Principal stages and peculiarities of the production cost management in enterprises are discussed. The article offers main ways of the enterprise cost management in domestic enterprises.

Keywords: enterprise cost, enterprise cost management, ways of Improvement of enterprise cost management.

УДК 330.341:336.226

Аспір. М.П. Данилович¹ –
Інститут регіональних досліджень НАН України

БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ КОНЦЕПЦІЇ СУБСИДОВАНОГО ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР

Розглянуто проблеми державної підтримки інноваційної діяльності, визначено основні причини порівняно низької ефективності субсидованого фінансування регіональних інноваційних структур (РІС). Запропоновано елементи концепції субсидування інноваційної сфери, які базуються на непрямих методах субсидування, та визначено структури для її реалізації.

Ключові слова: концепція субсидованого фінансування, регіональні інноваційні структури, форми субсидування.

Вступ. Перехід вітчизняної економіки до інноваційної моделі розвитку та побудова власної інноваційної системи потребує розроблення комплексу організаційних, економічних та правових рішень. Однією з важливих умов досягнення поставленої мети є фінансова підтримка інноваційних процесів

¹ Наук. керівник: проф. Ю.І. Стадницький, д-р екон. наук